

СЛОВАЦЬКА МОНОГРАФІЯ ПРО ІВАНА ФРАНКА

Daniš M., Nevrlý M. Ivan Franko. Život a dielo (1856–1916). – Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2009. – 336 strán.

Останнім часом у словацькій та українській періодиці Словацької Республіки високу оцінку отримала франкознавча монографія авторства словацьких українців – історика східнослов'янських країн та народів Мирослава Даніша (1960, Братислава) та Миколи Неврлого (1916, Ростов-на-Дону), дійсного члена НАН України. Нестор словацької україністики М. Неврлий закінчив славистичні студії в Карловому університеті (Прага), що разом із Болонським, Сорбонною, Паризьким, Оксфордським та Кембриджським належить до найстарших у Європі. Тут же у Празі М. Неврлий водночас навчався в Українському Вільному університеті, у тому дітищі української еміграції після Першої світової війни, в якому паралельно зі студіями в Академії мистецтв у славетного чеського художника Макса Швабінського, навчався й Василь Касіян, відомий український художник-графік, що проілюстрував багато творів української літератури. Саме в УВУ М. Неврлий глибоко пізнав творчість Т. Шевченка та І. Франка. Це саме завдяки йому, М. Неврлomu, 1956 року відбулося відкриття меморіальної дошки на Слов'янському острові у Празі на честь І. Франка. Учений ініціював відкриття пам'ятника Т. Шевченку у Братиславі (1990), завдяки його авторитетові в українських наукових колах Словаччини й Чехії бурхливо розвивались і розвиваються словацько-українські та українсько-словацькі, чесько-українські та українсько-чеські літературні взаємини.

Другий автор, Мирослав Даніш, студював історію і славистику на філософському факультеті Університету ім. Я. А. Коменського у Братиславі. Ступінь кандидата історичних наук здобув після захисту дисертації на історичному факультеті Київського університету ім. Т.Г. Шевченка 1989 року. З 1995 р. Мирослав Даніш – завідувач кафедри загальної історії філософського

факультету Університету ім. Я. А. Коменського у Братиславі. Викладає історію країн Східної Європи, особливо історію України та Росії. У своїх наукових дослідженнях він найчастіше торкається проблематики словацько-українських та словацько-російських взаємин. У 1998–2002 рр. був головним редактором журналу “Історичне ревю”, він і досі залишається головним редактором наукового збірника “Acta historica Posoniensia” і “Byzantinoslovaca”.

Ось такі автори створили монографію “Іван Франко. Життя і творчість (1856–1916)”, яка побачила світ 2009 р. у Пряшеві, місті, що поряд зі Свитником стало центром українства на сході Словаччини. Публікації книжки сприяли фінансово Collegium Historicum, Товариство друзів історії і гуманітарних наук, Ольга Булах (Братислава), інженер Роман Павлишин із дружиною Олександрою (Брізбані, Австралія), інженер Роман Рибак із дружиною Марією (Братислава) та інженер Любомир Собсчущин (Відень, Австрія). Рецензенти монографії – доктор наук Антон Еліаш та академік НАН України Іван Дзюба.

Монографія складається зі вступу, 12 розділів та висновків. Зважаючи на складники цього видання, присвяtimo аналізу кожної частини цієї книжки певну увагу. Але передовсім згадаймо про вступне слово І. Дзюби. За поточний рік уже вдруге натрапляю на передмову цього інтелектуала. Він глибоко проаналізував “Подорожній щоденник” словацького гуманіста Даніела Крмана, свідка Полтавської битви 1709 р., що перебував із дипломатичною місією у війську шведського короля Карла XII та в середовищі українського козацтва під орудою Івана Мазепи. Прочитавши те вступне слово, одразу схоплюєш основні проблеми цього унікального твору з українського минулого.

А про монографію М. Даніша та М. Неврлого рецензент написав: “Автори підкреслюють велику і багатогранну

творчість Івана Франка, яка має що сказати кожній генерації. І в цьому його геніяльність. Ця праця поширює відомості про феномен Івана Франка в слов'янському світі, зокрема у середовищі словацького суспільства” [2, 8].

Уже у вступі до книжки автори вводять читача до виняткової широтою спектра творчості поета і прозаїка, ученого й публіциста, якому заслужено належить місце в пантеоні майстрів світового письменства поряд із Пушкіним і Толстим, Гете й Шиллером, Гюґо й Золя, Фірдоусі й Нізамі, Міцкевичем і Словацьким, Байроном і Діккенсом. Тут дуже пасують слова М. Рильського: “Пристрасний і невтомний Іван Франко нагадує пристрасного і невтомного Мікеланджело”. Автори книжки зазначають, що проникливий розум письменника, незвичайна пам'ять, ясність й оригінальність думок вражала сучасників. І. Франко належить до найплідніших слов'янських інтелектуалів. Доробок автора вирізняється не лише кількістю, а й глибоким змістом творів. Винятковість та ерудицію найбільше підтверджують його фахові статті, які своїм методологічним, своїм філософським змістом хвилюють наших сучасників і часто слугують указівкою для того, як потрібно працювати з фактами, інтерпретувати й оцінювати їх. Літературознавці, філософи, історики й нині вивчають його доробок. Одне з важливих джерел його творчості – це багатюща за змістом кореспонденція. В архіві І. Франка, що зберігається в Інституті літератури ім. Т. Шевченка, чимало матеріалів ще й досі не опрацьовано.

Він був глибоко освіченою людиною, але для багатьох своїх сучасників залишався незрозумілим і гідно не поцінованим. Натхненно поширюючи думки про слов'янську взаємність, учений у стосунках із поляками та росіянами відстоював принципи рівності і взаєморозуміння. Прихильність до всеслов'янської взаємності зблизила його з іншими слов'янськими народами, зокрема й зі словаками, котрі захищали самостійність своєї мови та ідею національної незалежності. Франко уважав словаків одним із найцікавіших

народів усього слов'янського світу, особливо з погляду їхньої історичної долі і вдачі. Ця характеристика сусідів правдоподібно впливала з історичного досвіду українського народу в Австро-Угорській імперії. І. Франко був інтелектуалом, котрий жив і працював насамперед у Західній Україні, але у своїй творчості звертався до всієї України й належав усій Україні, стверджують автори монографії. Як національний письменник Франко зумів дохідливо зобразити життя і психологію різних прошарків галицького суспільства. Його державотворчі візії ясно визначали майбутнє єдиної України. Він говорив про неї як про майбутнє, котре необхідно з великою відповідальністю підготувати, здійснивши реальні, зокрема політичні, кроки. Публіцист стояв біля джерел перших політичних партій в Україні; він був одним із засновників і першим головою Галицько-української радикальної партії, пізніше членом соціально-демократичної партії, а згодом, коли з'ясувалося, що ці партії йдуть шляхом екстремізму, він рішуче став на бік боротьби за єдину Україну.

Хоча Франко вирізнявся сильним соціальним чуттям, але після докладного вивчення марксизму український провидець із цим ученням не погодився і, наприклад, комуністичну ідеологію вже в той час визначив як таку, що приведе суспільний розвиток до соціальної несправедливості, приниження індивіда і, врешті-решт, до геноциду.

Чимало його думок про державність і майбутнє України реалізуються лише сьогодні, але багато з них і нині залишаються своєрідною порадою, як уникнути хиб та помилок. Автори книжки стверджують, що Франко для сучасної України дістався на історичний п'єдестал таких же велетнів інтелектуального багатства, як мислитель Г. Сковорода й поет Т. Шевченко, котрих високо оцінювали і словаки.

Франко випробував усі жанри літературної творчості – був поетом, прозаїком, драматургом, публіцистом і автором багатьох творів дитячої літератури. У всіх жанрах він був своєрідним і сміливим експериментатором. Перш за все

він використовував точні канонічні строфи, завжди підпорядковані рими. До української поезії митець запровадив терцини, октави, досить вимогливі епіграматичні тріолети. Франко збагатив українську літературу сонетами, одним із перших зробив цю форму напрочуд актуальною. Якщо Т. Шевченко був більше поетом почуттів і сугестії, своєрідного навіювання, то І. Франко став поетом інтелекту й певної ідеї. У його доробку, однак, виявився й талант лірика. Поезія Франка ідейно й тематично багата й малює широке коло картин із життя всіх прошарків галицької суспільності. У своїх началах ця творчість проникнута революційністю, молодечим запалом і пошуками соціально справедливого суспільства.

Франко володів 14 мовами і, крім усіх слов'янських, чудово знав німецьку і французьку. Деякі твори писав російською, польською та німецькою. Свої мовні здібності зреалізував як перекладач і як знавець світової літератури. Він переклав українською 60 зарубіжних авторів. Винятковість Франкової перекладацької праці полягає не лише в багатоаспектності, а й у розмаїтих перекладах – від найдавніших античних авторів до своїх сучасників. Для вченого переклад був не тільки відтворенням іноземного тексту рідною мовою, а й науковою дисципліною, якою необхідно серйозно займатися. Він заклав основи сучасної перекладацької справи як однієї з лінгвістичних дисциплін в Україні. Його почин цінний тим, що українська мова в Галичині перебувала тієї пори лише у процесі свого розвитку, і Франкові переклади визначних зразків світової літератури яскраво показали широкі можливості відтворення іноземних текстів, щоб саме його українська версія достатньо відповідала оригіналу. Українська мова мала стати найсучаснішою європейською мовою з розвинутими виражальними засобами й багатим словниковим запасом для передачі найскладніших думок і емоцій, форм і змісту. Д. Чижевський влучно назвав Франка-перекладача поширювачем світової культури в українському середовищі.

Про перекладацьку майстерність письменника неодноразово висловлювалась і чеська критика, особливо щодо перекладів із Карла Гавлічка Боровського, які чехи вважали конгеніальними. Коли деякі галицькі критики дорікали Франкові, що своїми перекладами “він літає фантазією до далеких країн і часів”, то поет їм відповідав: “... Це не залежить від того, з якого посуду бере поет напій, який він подає своєму народові, але залежить від того, який напій йому подають – чи чисте свіже вино чи снотворний засіб. Я наркотиками не торгую”.

Українського науковця й публіциста знала, мабуть, уся літературна Європа. Словацькі дослідники стверджують, що лише у зв'язку зі смертю Франка з'явилось у періодиці 230 статей різними європейськими мовами, особливо багато в німецькій, польській і російській періодиці, де він був найвідомішим.

Приблизно третину його величезної наукової спадщини становлять праці з фольклористики. Усній народній творчості, особливо слов'янській, він присвятив особливу увагу й бачив у ній могутню соціальну й естетичну силу. У прислів'ях і приповідках, на його переконання, криються естетичні й моральні цінності народу. Фольклористику Франко вважав за королеву філології, за основне й найважливіше джерело всіх її відгалужень. Він бачив у народній творчості цінний матеріал для пізнання й реалістичного відображення повсякденного життя суспільства. Основну увагу Франко присвятив соціальним сюжетам. Від кінця 90-х років XIX ст. він перебував в авангарді української фольклористики і свої найважливіші статті публікував насамперед у журналі “Життя і слово”, а після створення Етнографічної комісії при НТШ ім. Шевченка як її голова почав видавати змістовні Етнографічні збірники. Про Франкову участь у розвитку цієї галузі свідчить той факт, що від 1895 до 1916 р. за його редакторства вийшло 38 томів Етнографічного збірника. Натомість упродовж 1916–1938 рр. з'явилося лише 2 томи. Франка-фольклориста шанували в більшості європейських країн. Його галицько-руські народні

приповідки, які опубліковано в шести книгах, видатний чеський учений Їржі Полівка назвав “однією з найвеличніших збірок приповідок не лише у слов’янських літературах...”. За його наукову розвідку про українські історичні пісні (1913) Російська Академія наук присудила йому 1916 р. премію академіка Володимира Перетца.

Учений створив також ґрунтовну працю “Студії над українськими народними піснями” (1907–1913); як стверджують М. Даніш і М. Неврлий, Франко опрацював усі досі надруковані й рукописні збірники українських народних пісень, як і їх різні історичні варіанти. Він був також автором п’ятитомного кодексу староукраїнських літературних текстів і апокрифів (“Апокрифи і легенди з українських рукописів”, 1896–1910). Крім того, що Франко створив більше 50 солідних наукових студій у галузі фольклористики та етнографії, він виховав таких визначних особистостей української фольклористики, як В. Гнатюк, Ф. Колесса, С. Людкевич чи О. Роздольський.

Останні роки Франкового життя були сповнені терпіння й фізичних болів через тяжку невиліковну хворобу. Постійні відвідування лікарів, лікування в санаторіях і лікарнях позначились на його родинному і приватному житті. Унаслідок паралічу відмовили обидві руки. Недужий утратив здатність самостійно писати. Спершу він мусив усе диктувати своєму синові Андрієві, а після його трагічної смерті – особистому секретареві.

Для Словаччини, інших слов’янських країн, для всієї культурної Європи Франковідумки і твори стали невичерпною криницею знань.

Ми вже згадували, що рецензована книжка складається з дванадцяти розділів. Перший – “Галичина в епоху Івана Франка” – це змістовний глибокий нарис про історію краю з висвітленням періодів поділів Польщі в 1772, 1793 та 1795 рр. Одразу після першого поділу ця частина Галичини опинилася під владою Австрії. Автори згадують революційний 1848 рік та подають картини тих літ, відображені у творах І. Франка. Окремі штрихи присвячені й економічній ситуації. Коли після 1867 р.

Австрія стала т. зв. дуалістичною імперією й почала називатися Австро-Угорщиною, Галичина залишалась ринком збуту більш розвинутого австрійського промислу. Крім нафти, з Галичини вивозили озокерит, деревину й сільськогосподарські продукти. До Галичини, навпаки, текли вироби австрійської промисловості – текстиль, вугілля, тютюн, продовольчі товари, рис, цукор і галантерея. Осередками видобутку нафти були Тустановичі та Борислав, розташовані неподалік від місця народження І. Франка. Техніка видобутку сировини була на низькому рівні. Тож саме трагічні розповіді бориславських ріпників і лягали в основу творів письменника, що ввійшли до “бориславського циклу”.

Автори звертають увагу й на те, що соціальні умови в Галичині ускладнювались національними стосунками між українцями і поляками: останні завжди наголошували на своїй зверхності, які у складі Речі Посполитої. Такі взаємини залишилися й у XIX ст., коли українці мали кількісну перевагу: їх було 45 відсотків, тоді як поляки становили 43 відсотки. Посилаються автори монографії також на творчість М. Коцюбинського, який у “Тінях забутих предків” залишив яскраві свідчення соціального становища українців у Галичині. Дослідники слушно зазначають, що саме 1870–1880-і рр. стали періодом піднесення української національної свідомості.

Наступний II розділ книжки – “Молодість Івана Франка” з розповіддю про дитячі роки письменника. У виклад гарно вписується вірш “У долині село лежить”, звідкіля одлунує звук із кузні коваля Яця, тобто Якова, батька поета. Твір подано в перекладі словацькою Р. Скукалка.

“У вирі боротьби” – третій розділ монографії, який відкривається 12-м червня 1877 р., коли поет разом з усією редакцією “Друга” вперше потрапив за ґрати. Було друге і третє перебування у в’язниці. Навесні 1880 р. під час подорожі до Коломийського повіту, де Франко мав намір відвідати свого приятеля Г. Геніка в Березові, він знову був заарештований. Декількох галицьких хлопців утягнули у складний процес.

Саме тоді Франко в Коломиї над Прутом знайшов 3 крейцарі, завдяки яким він жив три дні. Усе пережите під час того ув'язнення лягло в основу новели “На дні” (1880). Саме цей розділ прикметний подіями 1887 року, коли починається письменникове десятирічне перебування “в наймах”, тобто робота до 1897 року у львівському польському журналі “Kurjer Lwowski”, де він публікував фейлетони, новели, оповідання, дискусійні етюди: писав польською або перекладав з української. У січні 1888 р. розпочалося Франкове співробітництво з “Київською старовиною”. У третьому розділі трапилась чи не єдина недоречність у рецензованій монографії: місце подій у повісті “Захар Беркут”, зокрема стародавню Тухлю, чомусь словацькі автори віднесли до Закарпатської України; але ж Закарпаття розпочинається після Верецького перевалу, коли спускаємося до Нижніх Воріт, хоча в останні десятиліття там прокладено інший, безпечніший шлях.

Четвертий розділ книжки – “Віденські активи”. У липні 1892 року Франко прохав поради в М. Драгоманова щодо його ухвали з дружиною податися на півроку до Відня для студій. У жовтні 1892 р. Франко прибув до столиці, де в зимовому семестрі почав відвідувати лекції зі славистики у проф. Ватрослава Ягича й водночас розпочав писати докторську працю “Варлаам і Йоасаф – старохристиянський роман”. Під час перебування у Відні він зацікавився зі світилами чеської та словацької славистики: фольклористом Ченьком Зібртом, істориком Константином Їречком, чеськими філологами Йозефом Кралом і Їржі Полівкою, німецьким візантологом К. Крумбахером із Мюнхена; тоді ж на червневій вечерці познайомився з Томашем Масариком, майбутнім президентом ЧСР. У Відні Франко перебував у товаристві з Василем Щуратом. На семінарі у проф. В. Ягича на пропозицію останнього Франко виступив із лекцією “Про полеміста Івана Вишенського”. За цю виголошену лекцію Франко після клопотання того ж В. Ягича отримав стипендію. Тут у Відні Франко познайомився з чеським письменником Адольфом Черним (1864–1952), засновником журналу

“Slovanský přehled”, до якого згодом дописували сам І. Франко, В. Гнатюк, Б. Лепкий, І. Бочковський та інші українські кореспонденти.

“На вершині творчих сил” – так названо п'ятий розділ монографії про найактивніший період життя Франка. Побачила світ збірка оповідань “В поті чола”. З'явилося тоді змістовне Франкове “Curriculum vitae”, тобто біографія. У ту пору опубліковано його найвидатніші драматичні твори “Украдене щастя”, “Рябина”, “Сон князя Святослава”, “Кам'яна душа”, “Учитель”. Тоді ж з'явилося сатиричне оповідання “Свинська конституція”, де висміюється австрійсько-угорська конституція 1897 р. Знаменною подією став виступ Франка на з'їзді польських письменників і журналістів у Львові 19 і 22 червня 1894 р. Літератор запропонував ідею солідарності між українським і польським народом та культурами цих народів. Тоді ж учений виголосив публічну лекцію у Львівському університеті, прагнучи стати доцентом після смерті О. Огоновського. Проте панівна купка недругів поета перешкодила Франкові обійняти сподівану посаду.

Шостий розділ монографії – “Прага, чеська культура і слов'янська програма Івана Франка”. Тут ідеться про з'їзд “Омладіни” – об'єднання прогресивного слов'янського студентства Австро-Угорщини, що відбувся у Празі 17–18 травня 1891 р. З аргументованою промовою перед учасниками заходу виступив І. Франко. Наприкінці 1899 р. він послав до журналу “Slovanský přehled” статтю про Лесю Українку й попросив головного редактора А. Черного, щоб чеська поетеса Ружена Єсенська дещо переклала з поезій Лесі чеською мовою. Ця ідея зреалізувалася. 1900 року Франко написав для того ж видання статтю “До історії чесько-русинської взаємності”.

“Іван Франко як політик” – таку назву має сьомий розділ рецензованої книжки. Тут розповідається про участь письменника у виборах до австрійського парламенту в жовтні 1895 р. Але й тут польський граф Казимір Бадені запровадив такі зміни, що Франкові не судилося здобути депутатський мандат. Знову

стала на порядку денному стаття Франка "Ein Dichter des Verrates" ("Поет зради") про А. Міцкевича, опублікована у віденському журналі "Die Zeit".

У VIII розділі монографії – "Жінки Івана Франка" – ідеться про Ольгу Рошкевич, Ольгу Хоружинську, думку про яку Іван Франко попросив висловити Олену Пчілку; та відгукнулася захоплено про майбутню дружину письменника. Тут мовиться і про Целіну Журовську (Зигмунтовську), героїню "Зів'ялого листа" (див. мою післямову до вид. [1]).

Наступні розділи монографії:

IX. Євреї і єврейське питання. Х. "Мойсей". Розповідається про історію створення та оцінку цієї поеми в українській та закордонній критиці. Цитуються уривки з рецензій Я. Веселовського (м. Чернівці); Софії Русової (газета "Рідний край"); А. Крушельницького (Львів); Я. Яреми (м. Тернопіль); М. Сріблянського (журнал "Українська хата"); С. Єфремова (публікації в газетах "Киевская Мысль", "Рада", журнали "Украинская жизнь"); праця К. Чеховича "Чеські впливи на Франкового "Мойсея" та "Івана Вишенського".

Висвітлюється історія виникнення поеми "Мойсей", зокрема створення вступу до неї, який поет написав упродовж однієї ночі на прохання видавця п. Беднарського, щоб надати поемі відповідного композиційного оформлення, як стверджує М. Неврлий.

XI розділ – "Іван Франко і словаки". Тут зібрані критичні відгуки Івана Франка про Яна Коллара, Павола Орсаґа Гвездослава, Франтішка Вотрубу, Світозара Гурбана Ваянського й відгуки Й. Грозенчика, М. Мольнара, М. Неврлого про Івана Франка.

Розділ XII – "Останні роки життя". Автори розповідають про найважчий період у житті І. Франка, про лікування у Львові, коли медики не завжди ставили правильні діагнози, коли Франкові доводилось надто важко, бо донька Анна перебувала в Києві, сини Тарас та Петро були поза межами Львова, а Святвечір 1916 р. доводилося зустрічати у притулку Січових Стрільців.

Оцінюючи значення рецензованої монографії, слід передовсім сказати,

що цей фоліант можна порівнювати хіба що з книжкою польського письменника Єжи Єнджеєвича "Українські ночі або родовід генія" – "Noce ukraińskie albo rodowód geniusza" (Варшава, 1966) про Т. Шевченка. У літописі Франкового життя докладно простежено всі діяння співця України, і особливо дивуєшся, як могла одна людина здійснити таку велетенську працю впродовж не такого вже й тривалого життя. Монографія – свідчення того, як один зі слов'янських народів може так багатогранно вшанувати творчість українського автора, бо і 100-річчя, і 150-річчя від дня народження І. Франка словаки, безсумнівно, і за участі автохтонних українців відзначили широко на щонайвищому рівні. Бо ж тоді, до 100-річчя від дня народження І. Франка, словаки видали 687 сторінковий фоліант, що "присвячується 100-літтю з дня народження великого українського письменника Івана Франка, революційного демократа і борця за ідею слов'янської взаємності". Згадані словацькі видання можуть слугувати прикладом того, як творчість І. Франка була орієнтиром багатьох поколінь словацьких інтелектуалів, на цій різнобічно розвиненій та обдарованій українській особистості виростала не одна генерація словаків.

Тут не можемо оминути слова знаного українського пряхівського інтелектуала Михайла Романа, який стверджує, що "книжка знайомить сучасного словацького читача з незвичайною за обсягом творчістю й особистістю того велета української, слов'янської та і світової літератури". Як бачимо, монографія знайшла значний резонанс і відгук не лише в середовищі українців, словаків, а також серед чеської громадськості, і стала предметним джерелом поглиблення знань про цього діяча української культури. "Іван Франко був видатним поетом, прозаїком, істориком літератури, критиком, драматургом, перекладачем, фольклористом, журналістом і політиком, – підсумовує далі М. Роман, – що в усіх жанрах діяльності був насправді для своєї епохи непереможним. Досі виходило 50 томів його творчості, хоча це далеко не вся його спадщина, не все те,

що він написав та відповідно переклав. Адже він перекладав ще з гімназійних літ до останніх днів свого життя, і перекладав він з 14 мов. Українських читачів він ознайомив з творчістю понад 60 світових авторів". Отже, ці словацькі видання, зокрема монографія про І. Франка, – свідчення того, що творчість українського Каменяра далі живе й бореться за здійснення великих ідеалів великого українського барда.

Не можна не згадати й висновків, зроблених авторами монографії, які цитують знані слова В. Стефаніка, що в Галичині не знайти нікого, хто б міг прочитати все те, що написав І. Франко.

Ще одне прикметне твердження дослідників: "Франко у своїй еволюції від федералізму Драгоманова до

ідеї національної держави пророчески передбачав концентраційні табори, голодомори й небезпеку тоталітарного репресивного режиму в дусі марксистської ідеології, зображеного і в "Бісах" Достоевського" [2, 293]. Ще один висновок авторів: "Франко – це бездонна криниця знань і інспірації, які мають сказати що і людям ХХІ ст." [2, 293]. Автори монографії доречно цитують академіка О. Білецького: "При порівнянні з великими митцями слова тієї доби (Е. Золя, Г. Ібсен) був Франко не лише поетом і прозаїком, але й ученим в царині літератури, фольклористом, економістом, політичним діячем і національним трибуном, який своїми інтересами і творчістю нагадує тих "титанів", які залишаються в нашій пам'яті представниками західноєвропейського ренесансу" [2, 293].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Франко І. Лель і Полель*. – К., 2006.
2. *Daniš M., Nevrlý. M. Ivan Franko. Život a dielo (1856–1916)*. – Prešov, 2009.

Отримано 13.11.2009 р.

Іван Пасемко
м. Київ

У СИЛОВОМУ ПОЛІ УКРАЇНСЬКОГО ВЕРЛІБРУ

Науменко Наталія. Серпантинні дороги поезії: природа та тенденції розвитку українського верлібру: Монографія. – К.: Сталь, 2010. – 518 с.

Сучасний науково-дослідницький дискурс у кращих своїх виявах вирізняється ґрунтовним зацікавленням класичною спадщиною минулого та встановленням паралелей із літературою нашого сьогодення, що відображається в адекватній інтерпретації і тлумаченні знакових художніх явищ, їхніх тематичних та ідейних концепцій, жанрово-стильових форм, пошуку своєї "метамови", завдяки якій можливий погляд на літературний твір як на квінтесенцію синтезу наук і мистецтв.

У цьому контексті, як нам видається, надзвичайно промовистим постає монографічне дослідження Наталії Науменко "Серпантинні дороги поезії: природа та тенденції розвитку українського верлібру", присвячене

такому складному феномену національної літератури, як вільне віршування, що ґрунтовно аналізується на основі системного вивчення проблеми його становлення та розвитку крізь виміри літературного процесу кінця ХІХ – початку ХХІ століть, з'ясування важливих жанротворчих, версифікаційних та образних концептів верлібристики на тлі різних художніх систем – від модернізму до постмодернізму.

Верлібр – явище відкрите до інтерпретацій, і наукових, й есеїстичних. Можна стверджувати, що верлібр, зведений в абсолют, перетворюється на вірш у прозі; що внаслідок "учудненої" візуальної форми верлібр викликає в реципієнта відчуття "потому свідомості" під час усного читання;